

Warszawa, dnia 22 czerwca 2009 r.

RPO-558657-VII-703/07/KM

Informacja
o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich w Zakładzie Karnym
w Sztumie
(Wyciąg)

1. Wprowadzenie.

Działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w dniu 25 maja 2009 r. do Zakładu Karnego w Sztumie, przy ulicy Nowowiejskiego 14, udali się pracownicy Zespołu Karnego Wykonawczego.

Wykonując zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji, przedstawiciele Rzecznika sprawdzili na miejscu stan realizacji zaleceń wydanych przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, w wyniku wizytacji Zakładu przeprowadzonej w dniach 10 – 12 września 2007 r.

W dniach 25 – 26 maja 2009 r. dokonano następujących czynności:

- wysłuchano informacji o funkcjonowaniu Zakładu Karnego i jego podstawowych problemach, udzielonych przez Dyrektora jednostki,
- obejrzano pomieszczenia w pawilonach mieszkalnych, w tym: wybrane losowo cele mieszkalne, cele zabezpieczające, świetlicę, pomieszczenia do wykonywania kary dyscyplinarnej umieszczenia w celi izolacyjnej, a także pola spacerowe i boiska,
- przeprowadzono rozmowy na podstawie kwestionariusza we wszystkich oddziałach mieszkalnych, w cztery oczy z 25 dobranymi losowo osadzonymi.

Dokonane w ten sposób ustalenia pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich przekazali Dyrektorowi Zakładu i kadrze kierowniczej jednostki oraz wysłuchali ich uwag i wyjaśnień.

2. Ogólna charakterystyka jednostki.

Zakład Karny w Sztumie jest jednostką typu zamkniętego, której pojemność ustalona jest na 1050 miejsc zakwaterowania. Skazanych zaliczono do różnych grup klasyfikacyjnych: młodocianych, pierwszy raz karanych oraz recydywistów penitencjarnych. W czasie wizytacji cel i przeglądu kart tożsamości osadzonych nie stwierdzono osadzenia tymczasowo aresztowanych i skazanych z różnych grup klasyfikacyjnych we wspólnej celi mieszkalnej.

Oddział terapeutyczny dla skazanych z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo posiada 105 miejsc.

3. Stan realizacji zaleceń wydanych w wyniku wizytacji Zakładu przeprowadzonej w dniach 10 – 12 września 2007 r.

Zgłoszone wówczas uwagi dotyczyły:

1. przeludnienia w oddziale terapeutycznym, które utrudniało codzienną pracę ze skazanymi. Skutkiem tego była nieproporcjonalnie wysoka, w stosunku do liczebności tej grupy, jej reprezentacja wśród skazanych, wobec których zastosowano środki przymusu bezpośredniego i wykonano kary dyscyplinarne;
2. warunków, w jakich przebywali niepełnosprawni ruchowo w oddziale terapeutycznym;
3. negatywnych skutków nakładania się terminu leczenia w oddziale terapeutycznym z terminem nabycia przez skazanych uprawnień do występowania o warunkowe przedterminowe zwolnienie;
4. potrzeby wyremontowania pomieszczenia do wykonywania kary dyscyplinarnej umieszczenia w celi izolacyjnej;
5. zabudowy kąpoków sanitarnych w celach dwuosobowych;

6. remontu nawierzchni boiska do gry w siatkówkę.

Ad.1. W oddziale terapeutycznym od kilku lat utrzymuje się przeludnienie – w dniu wizytacji wynosiło ono 8%. Z informacji uzyskanych od pani Kierownik oddziału wynika, że administracja nie ma możliwości rozwiązania tego problemu ponieważ zobowiązana jest do przyjęcia każdego skazanego, skierowanego do oddziału. W związku z tą sytuacją Dyrektor Zakładu Karnego zwrócił się w dniu 14 maja 2009 r. do Dyrektora Biura Penitencjarnego Centralnego Zarządu Służby Więziennej w Warszawie z prośbą o podjęcie działań mających na celu zmniejszenie zaludnienia tego oddziału.

Ad.2. W dniu wizytacji w oddziale terapeutycznym przebywało 6 osadzonych niepełnosprawnych ruchowo. Zostali oni zakwaterowani w celach dwuosobowych. Stan cel oraz sprzętu kwaterunkowego nie budził zastrzeżeń wizytujących. Ustalono, że osadzeni ci - z uwagi na posiadane schorzenia - odbywają kąpiel w odrębnym pomieszczeniu wyposażonym w wannę. Podkreślić należy, że skazani w oddziale terapeutycznym przebywają nie ze względu na niepełnosprawność fizyczną, lecz ze względu na zaburzenia psychiczne. W związku z tym nie mogą oni być osadzeni w celi dostosowanej do potrzeb osób niepełnosprawnych, znajdującej się w innym oddziale mieszkalnym zakładu. Dlatego też uzasadnione jest zorganizowanie takiej celi w oddziale terapeutycznym.

Ad.3. W kwestii nakładania się terminu leczenia w oddziale terapeutycznym z terminem nabycia przez skazanych formalnych uprawnień do ubiegania się o warunkowe zwolnienie ustalono, że zjawisko takie nie ma miejsca. Według wyjaśnień udzielonych przez Kierownik oddziału terapeutycznego, oddział ten jest specjalistycznym oddziałem dla skazanych z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych. Nie przebywają w nim skazani z wyłącznym rozpoznaniem uzależnienia i skierowani na terapię odwykową, dlatego problem

nałożenia się terminu rozpoczęcia terapii z prawem do starania się o warunkowe przedterminowe zwolnienie nie istnieje.

Ad.4. Jednostka posiada 2 cele do wykonania kary dyscyplinarnej umieszczenia w celi izolacyjnej. Podczas wizytacji jednej z nich, przebywający w niej osadzony nie miał uwag co do warunków w niej panujących jak i co do samego sposobu wykonywania kary. Cella ta jest wyremontowana, czysta i jasna. Zastrzeżenia wizytujących budzi zaś stan drugiej celi izolacyjnej. Podczas wizytacji, mimo otwartego okna, panował w niej odór, który wydobywał się z kanalizacji. Ściany były brudne i zniszczone. W opinii przedstawicieli Rzecznika, umieszczenie osadzonego w takich warunkach może nosić cechy okrutnego, niehumanitarnego i poniżającego traktowania. Konieczne jest więc przeprowadzenie remontu celi.

Ad 5. Z przeprowadzonego oglądu cel mieszkalnych oraz informacji uzyskanych od Dyrektora Zakładu wynika, że zabudowa kąpika sanitarnego w celach dwuosobowych jest niemożliwa, ze względu na warunki architektoniczne jednostki. Trwałe wyodrębnienie kąpików sanitarnych, z uwagi na małą powierzchnię cel mieszkalnych, uniemożliwiłoby w praktyce korzystanie przez osadzonych z toalety.

Ad. 6. Z powodu braku środków finansowych na przeprowadzenie generalnego remontu nawierzchni boiska do siatkówki, każdego roku po okresie zimowym dokonuje się jej naprawy poprzez wypełnienie ubytków betonową masą. W dniu wizytacji powierzchnia boiska była zniszczona.

4. Rozmowy z osadzonymi.

W ramach wizytacji przeprowadzono 25 rozmów z losowo wybranymi osobami, przy czym odbyły się one w odrębnych pomieszczeniach, w sposób, który uniemożliwiał osobom postronnym zapoznanie się z treścią odpowiedzi udzielanych przez ankietowanych. Przeprowadzone rozmowy dostarczyły opinii w

przedmiocie przestrzegania podstawowych praw osób pozbawionych wolności i atmosfery panującej w Zakładzie.

W przeważającej części osadzeni pozytywnie oceniali realizację przysługujących im uprawnień. Zgłoszone w czasie rozmów uwagi i zarzuty dotyczyły poniżej omówionych kwestii:

4.1. W zakresie **warunków socjalno – bytowych**: 6 rozmówców skarżyło się na brak ciepłej wody w celach mieszkalnych, zaś 4 na brak zabudowy kąpoków sanitarnych. W oddziale półotwartym dwóch osadzonych niepalących podniosło zarzut osadzenia w celi dla palących. Z uzyskanych od kierownictwa jednostki wyjaśnień wynika, że w oddziale tym wyznaczono cele dla osób palących. Każdorazowe umieszczenie niepalącego w takiej celi następuje na podstawie oświadczenia osadzonego, w którym wyraża on zgodę na zakwaterowanie w celi przeznaczonej dla osób palących. Ponadto, pojedyncze uwagi dotyczyły słabego oświetlenia celi, przeludnienia, małej liczby misek oraz zniszczonych ścian.

4.2. W zakresie **mycia się i kąpieli**: najczęściej zgłaszane uwagi dotyczyły krótkiego czasu kąpieli (11 osób) oraz zbyt rzadkiego korzystania z łaźni (4 osoby). Cztery osoby skarżyły się na małą ilość środków czystości wydawanych przez administrację. Ustalono, że środki te wydawane są zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych.

4.3. W zakresie **opieki zdrowotnej**: zgłoszone uwagi dotyczyły przede wszystkim długiego czasu oczekiwania na konsultacje, lekceważącego traktowania pacjentów przez lekarzy oraz przepisywania tych samych leków na różne schorzenia (po 5 osób).

4.4. Osoby, z którymi rozmawiano generalnie oceniły **traktowanie przez funkcjonariuszy Służby Więziennej** jako dobre. Niemniej jednak, pojedyncze uwagi dotyczyły niewłaściwego zachowania jednego z wychowawców. Twierdzono iż jest on niemiły w stosunku do osadzonych oraz niechętnie udziela im pomocy. Pojawił się również zarzut związany z poniżaniem

słownym przez funkcjonariusza Służby Więziennej, jednak osoba go zgłaszająca odmówiła złożenia oficjalnej skargi do protokołu.

5. Wnioski.

Czynności przeprowadzone przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich pozwoliły uznać, że – generalnie rzecz biorąc – w Zakładzie Karnym w Sztumie przestrzegane są prawa osób pozbawionych wolności. Traktowani są oni z poszanowaniem godności ludzkiej.

Po przeanalizowaniu ustaleń dokonanych podczas wizytacji należy stwierdzić, że nie wszystkie zalecenia wydane w 2007 r. zostały zrealizowane. W dalszym ciągu nie wyremontowano pomieszczenia przeznaczonego do wykonywania kary dyscyplinarnej umieszczenia w celi izolacyjnej. Ponadto, konieczne jest przeprowadzenie remontu nawierzchni boiska do gry w siatkówkę. W oddziale terapeutycznym utrzymuje się przeludnienie. Jednocześnie, należy zauważyć, iż warunki w jakich przebywają skazani niepełnosprawni w oddziale terapeutycznym uległy znacznej poprawie. Wskazane jednak jest dostosowanie wybranych cel wyłącznie do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Odnosząc się do przedstawionych wniosków, Dyrektor Zakładu Karnego w Sztumie poinformował Rzecznika Praw Obywatelskich, iż remont pomieszczenia przeznaczonego do wykonywania wobec skazanych kary dyscyplinarnej w postaci umieszczenia w celi izolacyjnej został przeprowadzony, zaś remont nawierzchni boiska do piłki siatkowej zostanie przeprowadzony w bieżącym (2009) roku. W zakresie utrzymującego się przeludnienia w oddziale terapeutycznym Dyrektor ponownie wyjaśnił, iż nie ma uprawnień do odmowy przyjęcia skazanego skierowanego do odbywania kary pozbawienia wolności w warunkach oddziału terapeutycznego. Podejmowane są jednak działania zmierzające do zmniejszenia pojemności tego oddziału. Ponadto, z uwagi na aktualną trudną sytuację finansową, Zakład Karny w Sztumie nie ma możliwości dostosowania cel wyłącznie do potrzeb osób z niepełnosprawnością. W przypadku poprawy sytuacji

finansowej jednostki podjęte zostaną odpowiednie działania zmierzające do zorganizowania tego typu cel.